

Lund den 29 februari 2016

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar: Reformerade stöd till barn och vuxna med funktionsnedsättning, (Ds 2015:58)

Förbundet För Delaktighet och Jämlikhet lämnar här sina synpunkter på rubricerad utredning.

Förbundet För Delaktighet och Jämlikhet (För) är en intressepolitisk organisation. Medlemmar är medborgare med funktionsnedsättning. Andra som vill ställa sig bakom vår jämlikhetskamp är välkomna att som solidaritetsmedlemmar ansluta sig till förbundet.

Vi verkar utifrån den konkreta, upplevda, inpå huden egna kända verkligheten i solidaritet med andra som liksom vi delar erfarenhet av ojämlikhet, diskriminering och förtryck.

Vi arbetar för ett samhälle där alla ska kunna leva och röra sig fritt utan begränsningar, ha makt över den egna tillvaron och rätt till goda levnadsvillkor. Det vill säga: Tillgänglighet - Delaktighet - Jämlikhet - Makt över våra liv.

Inledning

Grunden för funktionshinderspolitiken är mänskliga rättigheter. Målen för politiken är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och att det ska råda jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

För att nå de uppsatta målen ska det funktionshinderspolitiska arbetet särskilt inriktas på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionsnedsättning, att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionsnedsättning och att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Målen och inriktningen beslutades av Riksdagen år 2000 med den nationella handlingsplanen Från patient till medborgare.

Målen för svensk funktionshinderpolitik så som de här återges av arbetsgruppen är uppfordrande och borde mana till handling. Trots det saknas ett funktionshinderpolitiskt perspektiv i flera av arbetsgruppens förslag. Uttryck för denna brist är bland annat att ett diagnos- och vårdtänkande tillåts genomsyra texten i utredningen och att man talar om förmåner istället för medborgerliga rättigheter.

Utredningen förordar ett sammanhållet system med syftet att ersättningen ska vara förutsägbar,

tidsenlig och rättssäkrad. Fokus verkar ligga mer på att underlätta bedömningar, effektiv handläggning och förenklad administration. Vi ifrågasätter inte att detta är angeläget att uppnå och har sin plats i utredningsarbetet. Vi ser det dock som en stor brist att de funktionshinderpolitiska målen inte varit styrande eller i nämnvärd grad påverkat arbetsgruppens förslag.

Synpunkter på arbetsgruppens förslag

Vi kommer att begränsa våra synpunkter till de delar av arbetsgruppens förslag där vi har egna erfarenheter, det vill säga till de förslag som behandlar merkostnadsersättningen.

En merkostnadsersättning ska anser vi kunna täcka alla förekommande merkostnader som följer av en begränsad funktionsförmåga.

Arbetsgruppen gör följande definition av begreppet merkostnader: Merkostnader är sådana skäliga kostnader som uppkommer på grund av en persons funktionsnedsättning och som går utöver de kostnader som är normala för personer utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder.

Vi har inget att invända mot det vi uppfattar som den huvudsakliga innebörden av definitionen, d v s att sådana merkostnader som går utöver vad om anses som en normal kostnad för en person utan funktionsnedsättning ska kunna ersättas..

Vi avvisar dock att den endast ska gälla skäliga kostnader. Istället anser vi att det är de faktiska merkostnaderna som ska ersättas samt att det ska finnas ett stort utrymme att göra individuella bedömningar. Uttrycket skäliga kostnader för också tankarna till begreppet skälig levnadsnivå i socialtjänstlagen. En merkostnadsersättning måste i stället anknyta till begreppet goda levnadsvillkor i LSS.

Arbetsgruppen föreslår en uppdelning i ersättningsbara merkostnader enligt följande: 1. hälsa, vård och kost, 2. slitage inklusive rengöring, 3. resor, 4. hjälpmedel, 5. hjälp i den dagliga livsföringen, 6. boende, och 7. övriga ändamål.

Vi anser att uppdelningen av ersättningsbara merkostnader i sig är begränsande och ger inte ett acceptabelt utrymme för individuella bedömningar. Arbetsgruppens förslag innebär ingen förbättring i förhållande till dagens system.

Trots vår principiella invändning mot uppdelningen av ersättningsbara merkostnader anser vi, för att den ska bli någorlunda acceptabel och bättre knyta an till de funktionshinderpolitiska målen, att den ska utökas med ersättningsbara merkostnader för ändring av kläder och till att sy upp anpassade kläder.

Vi saknar en funktionshinderpolitisk analys av vad som ska vara ersättningsbara merkostnader. En sådan analys skulle kunna ha gjorts genom att arbetsgruppen ställt sig frågan på vilka sätt en merkostnadsersättning kan bidra till att undanröja hinder för att uppnå full delaktighet i samhället och ökad jämlikhet för människor med funktionsnedsättning samt vad den skulle kunna bidra till för att ge förutsättningar för större självständighet och ökat självbestämmande.

Vi saknar också en analys av vilka faktiska merkostnader som idag förekommer bland personer med funktionsnedsättningar och på vad sätt detta begränsar möjligheterna till full delaktighet och ökad jämlikhet.

Uppräkningen av de kategorier av kostnader som arbetsgruppen föreslår ska berättiga till merkostnadsersättning är i sig begränsande och skiljer sig inte från vad som gäller idag.

Merkostnader för att möjliggöra en meningsfull fritid, utöva hobbys, friluftsliv- och olika idrottsaktiviteter eller merkostnader för barns lek finns inte upptagna i arbetsgruppens uppräkningslista över kostnader som kan berättiga till merkostnadsersättning. Frågeställningen tas därtill överhuvudtaget inte upp av arbetsgruppen. Detta är en allvarlig brist i utredningen och ytterligare uttryck för att arbetsgruppen i sina förslag bortser från de funktionshinderpolitiska målen. Dessa merkostnadsslag ingår inte i dagens regelverk och har sedan lång tid tillbaka kritiserats som en allvarlig brist.

Arbetsgruppen föreslår fem nivåer på merkostnadsersättningen. Systemet med en lägsta och en högsta nivå på ersättningen bibehålls från handikappersättningen enligt arbetsgruppens förslag. Nivåerna innebär att det uppkommer trösklar i systemet som leder till att vissa personer inte kompenseras för de merkostnader de faktiskt har. Detta gäller både för dem som inte når upp till tröskeln och för dem som har merkostnader som ligger precis under tröskeln för nästa nivå.

Vår uppfattning är att en ny merkostnadsersättning inte bör ha några nivåer i konsekvens med arbetsgruppens definition av begreppet merkostnad och för att vara i överensstämmelse med den övergripande funktionshinderpolitiken som en enig riksdag står bakom.

Arbetsgruppens invändningar mot ett system som utgår från de faktiska merkostnaderna utan nivåer gäller administrativa och handläggningstekniska fördelar istället för att utgå från de funktionshinderpolitiska målen.

Jämfört med de hittillsvarande nivåerna av merkostnader i handikappersättningen innebär förslaget bl.a. att insteget för den första nivån av ersättningen sänks med 3,5 procentenheter och att den högsta ersättningsnivån höjs med en 1 procentenhet. Visserligen är detta en förbättring, men förändrar endast marginellt problematiken med tröskeleffekter.

Arbetsgruppen anser att Konsumentverket bör få i uppdrag att utarbeta ett vägledande material om vad som inom olika områden är att betrakta som normala kostnader. Preliminärt bedöms uppdraget kunna omfatta kostnader för hälsa, vård och kost, slitage och rengöring (punkten 2), resor (punkten 3) samt boende (punkten 6). Materialet ska vara ett stöd för Försäkringskassan i handläggningen av ärenden om merkostnadsersättning och tas fram efter samråd med Försäkringskassan. Det kan enligt arbetsgruppen övervägas om det föreslagna uppdraget ska samordnas med uppdraget att ta fram underlag till riksnormen.

Vi avvisar kraftigt att uppdraget samordnas med uppdraget att ta fram riksnormen för försörjningsstödet enligt socialtjänstlagen. Försörjningsstödet har en skälig levnadsnivå som utgångspunkt. Inriktningen måste istället vara de funktionshinderpolitiska målen som riksdagen antagit där goda levnadsvillkor och att personer med funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra är utgångspunkten.

En person som beviljats merkostnadsersättning före fyllda 65 år anser vi ska kunna erhålla utökad merkostnadsersättning på samma villkor som övriga ersättningsberättigade.

Med ett ikraftträdande den 1 januari 2017 bedöms utgifterna bli 60 miljoner kronor lägre år 2019 än vad som annars hade varit fallet. Arbetsgruppen anger att analysen som bedömningen bygger på är osäker. För oss indikerar den en försämring jämfört med dagens regelverk, som redan det är

restriktivt och inte anpassat till de faktiska merkostnader personer med funktionsnedsättningar har.

Uppdragen till Konsumentverket och Försäkringskassan kommer att få stor betydelse för utformningen av merkostnadsersättningen. Det måste därför utföras i dialog med oss i funktionshinderrörelsen och med stor lyhördhet för våra synpunkter.

Lund som ovan

Förbundet för Delaktighet och Jämlikhet

<http://www.fordelaktighet.se/>

Styrelsen, gm

Lars Hagström, ordförande

Kontaktuppgifter:

Förbundet för Delaktighet och Jämlikhet (FöR)

c/o Lars Hagström

Sunnanväg 2p

222 26 Lund

E.post: lars.hagstrom1@comhem.se